

Inhoud

7 Kaarten & plattegronden

9 Woord vooraf

1 11 Kennismaking

12 Begripsverwarring

12 Tradities en gebruiken

15 Het christendom

16 Eten en drinken

17 Minderheden en tolerantie

18 De sociaal-economische situatie

20 Sport

21 UNESCO

22 Toeristische hoogtepunten

2 27 Geschiedenis

28 Oudste geschiedenis: Kelten en Romeinen

29 De komst van de Slaven en de stichting van het Groot-Moravische Rijk

31 Het Hongaarse koninkrijk

33 Het Habsburgse Rijk

35 Slowaaks nationaal reveil

37 Tsjechoslowakije in het interbellum

41 De Tweede Wereldoorlog en de 'Bevrijding'

46 De Socialistische Republiek Tsjechoslowakije

51 Onafhankelijkheid, de Republiek Slowakije

3 57 Kunst en cultuur

58 Bouwstijlen

63 Literatuur

69 Muziek

73 Film en theater

77 Schilderkunst

79 Beeldhouwkunst

82 Fotografie

4 85 Natuur en milieu

86 Nationale parken

91 Wilde dieren

92 Flora

95 Grotten

97 Bronnen en mineralen

99 Meren en rivieren

99 Milieu en energie

5 103 De hoofdstad Bratislava

104 De poort van het land

105 Oudste bronnen

107 Kroningsstad

107 Slowaakse stad

108 Hoofdstad

108 Een wandeling door de oude stad

118 De burchtheuvel

121 De regeringspaleizen

122 De protestantse wijk

123 Langs de Donau

126 Langs de oude stad

128 Parken en begraafplaatsen

132 Winkelen

6 137 De omgeving van Bratislava

139 De Kleine Karpaten

147 De Donauvallei

152 Dagtochtje per fiets naar Oostenrijk

- 153 Naar Hongarije
153 Overige bezienswaardigheden

7 159 De Donauvallei

- 160 Trnava
163 Nitra
167 Komárno
169 Topoľčianky
173 Banská Štiavnica
178 Želiezovce
179 Rimavská Sobota

8 187 Het Fatragebergte

- 188 Piešťany
192 Trenčín
197 Žilina
203 Martin
206 Kremnica

9 213 Het Tatragebergte

- 214 De Hoge Tatra
220 De regio Orava
224 De Lage Tatra
225 De regio Liptov
227 Ružomberok
229 Banská Bystrica
234 Brezno

10 239 Oost-Slowakije: gotiek en houten kerkjes

- 240 De Gotische Route
249 Košice
253 Prešov
255 Bardejov
258 Houten kerkjes

i 264 Algemene informatie

r 273 Register

Woord vooraf

In het hart van Europa ligt Slowakije: een nog vrij onontdekt land voor de bezoeker die het liefst toeristische drukte vermijdt. Slowakije is voor de natuurliefhebber die zijn vakantie liever niet aan zee doorbrengt, maar in ongerepte bossen en bergen, voor de mens die naar rust, stilte en ruimte verlangt.

Slowakije lag in Europa altijd op een kruispunt van wegen, tussen noord en zuid, west en oost. Dit heeft ertoe geleid dat je er alle mogelijke culturele invloeden en stijlen terugvindt, van gotisch tot Byzantijns, van katholiek tot orthodox, van Germaans tot Slavisch, van modern tot traditioneel, van klassiek tot volks.

Slowakije biedt pittoreske dorpjes met huizen van hout of leem, ommuurde steden uit de middeleeuwen, gotische kerken, glooiende weiden met schaapherders, diepe wouden, ruige gebergten met veel kastelen en burchtruïnes, eeuwenoude houten kerkjes en een enorme variatie aan flora en fauna.

In de restaurants vind je er eerlijke maaltijden uit grootmoeders tijd, met eerlijke halve liters uitstekend pilsbier of de plaatselijke wijn, en alles nog voor eerlijke prijzen.

Deze gids besteedt aandacht aan de ruige natuur en de veelzijdige cultuur van het land. Niet alleen de bekendste of meest bezochte trekpleisters worden er genoemd, maar voor de echt geïnteresseerde bezoeker ook de plekken die van de gebaande paden af liggen.

Abram Muller

De hoofdstad Bratislava

5

De hoofdstad van Slowakije wordt ook wel de 'Parel aan de Donau' genoemd. Maar hoe je er ook aankomt – per bus, trein, auto of vliegtuig –, die indruk geeft Bratislava in eerste instantie zeker niet. De veelal troosteloze socialistische buitenwijken liggen verspreid langs de toegangswegen, met hier en daar nieuwe, fantasieloze kantoorgebouwen of vervallen industrieterreinen. Maar naarmate je het centrum nadert, verandert het stadsbeeld in steeds oudere straten met veel groen. En dan vind je plotseling een van de mooiste kleine hoofdsteden van Europa.

< Burcht van Bratislava.

Bratislava

DE POORT VAN HET LAND

De meeste mensen die Slowakije binnenkomen of verlaten, gaan via Bratislava. Op de landkaart zie je dat de hoofdstad zeer excentrisch is gelegen in het uiterste zuidwesten, direct aan de grens met Oostenrijk en slechts een paar kilometer van Hongarije. Oostwaarts strekt zich het Karpatengebergte uit; bij Bratislava beginnen de Kleine Karpaten. En door de stad stroomt de

Donau, die de stad in het verleden een zeer belangrijke strategische en handelsfunctie verschafte.

De Donau vormde rond het begin van onze jaartelling de grensrivier tussen het geciviliseerde Romeinse Rijk en de barbaarse Germaanse stammen aan de noordoostkant van de rivier. De Romeinen noemden hun provincie ten zuiden van de Donau Pannonia, en de grens langs de Donau Limes Romanus. Ze bouwden ook wachtposten op Germaans gebied, waar nu de oude stad van Bratislava ligt. Uiteraard bevond een van hun voornaamste wachtposten zich op de burchtheuvel van de stad; van daar kon men strategisch ver uitkijken in alle windrichtingen. Vele artefacten die ook recentelijk nog werden opgegraven, getuigen van Romeinse aanwezigheid, maar daarvóór verbleven hier Kelten, van wie munten en verscheidene graven zijn gevonden.

Het oudste straatje in Bratislava stamt uit de 13de eeuw.

OUDSTE BRONNEN

Vanaf het einde van de 5de eeuw vestigden Slavische stammen zich in dit vruchtbare gebied rond de Donau. Tezamen vormden zij in de 9de en 10de eeuw het Groot-Moravische Rijk. Uit die periode dateren de oudste bronnen over het bestaan van de vestingen Breslava en Pressalauspurch. Breslava veranderde vanaf de 19de eeuw in Bratislava, zoals de stad officieel pas vanaf 1919 zou gaan heten, en Pressalauspurch werd het Duitse Pressburg. Andere namen voor de stad die je nog steeds tegenkomt zijn Pozsony (Hongaars), Prešporok (Slowaaks), Posonium (Latijn) en Istropolis (Grieks, betekent 'stad aan de Donau').

De oude binnenstad zoals die nu is, is gebouwd vanaf de 13de eeuw. In 1291 ontving Bratislava als belangrijke grensstad van de Hongaarse koning Andreas III stadsrechten, en daarmee verkreeg het vergaande economische en juridische zelfstandigheid. In dezelfde periode drong de gotiek door in Bratislava, en werden er veel kerken in deze stijl gebouwd die tot op heden vrijwel onaangetast zijn gebleven.

Kroning van Maria Theresia, juni 2011.

BRATISLAVA KRONINGSSTAD

Bratislava kent een glorieus verleden, toen het naast Frankfurt krooningsstad van de Habsburgers werd. In Frankfurt werden ze tot keizers gekroond, in Bratislava (of Pressburg, zoals de stad toen heette) tot koningen. De wetten in die tijd stonden niet toe dat een vrouw keizerin werd, vandaar dat Maria Theresia, de belangrijkste vorstin, koningin was. In totaal zijn er in Pressburg 11 koningen en 8 echtgenotes gekroond – de koningen in de volgende volgorde:

- **Maximiliaan**, 8 september 1563
- **Rudolf II**, 25 september 1572
- **Matthias II**, 19 november 1608
- **Ferdinand II**, 1 juli 1618
- **Ferdinand IV**, 16 juni 1647
- **Leopold I**, 27 juni 1655
- **Jozef I**, 9 december 1687
- **Karel III**, 22 mei 1712
- **Maria Theresia**, 25 juni 1741
- **Leopold II**, 15 november 1790
- **Ferdinand V**, 28 september 1830

In het laatste weekend van juni vinden de jaarlijkse Kroningsfeesten plaats. Er wordt dan op uiterst oorspronkelijke, historische wijze als het ware een koning gekroond. Omdat de aartsbisschop van Bratislava geen toestemming verleent voor een kroning in de kathedraal, vindt die plaats op een van de pleinen van de oude stad. Het is een waar feest, met een markt met oude ambachten, theaterfestijnen en muziekvoorstellingen. Na de kroning maakt de koning met zijn gevolg onder luid gejuich een tocht te paard door de oude stad; de route wordt aangegeven door gouden kroontjes op het plaveisel. De Slowaken hebben nooit een eigen koning gehad.

KRONINGSSTAD

Een van de belangrijkste jaartallen in de geschiedenis van Bratislava is 1536, toen de stad – inmiddels onder de Habsburgers – werd uitgeroepen tot hoofdstad van Hongarije en diens gevolg tot kroningsstad en zetel van de Hongaarse Raad. In diezelfde tijd bezetten de Ottomanen Hongarije. De koningen die er tot 1830 werden gekroond, werden tot 1790 tot keizer gekroond in Frankfurt. Overal in de binnenstad verrezen paleizen voor de Hongaarse adel. Veelal uit Italië afkomstige architecten, schilders, beeldhouwers en andere kunstenaars trokken naar de stad, en vanaf de 18de eeuw woonden en/of werkten hier Mozart, Haydn, Beethoven en Liszt. Bratislava werd, hoewel een stuk kleiner, een ware zusterstad van Wenen, met een even rijke culturele geschiedenis. Toen in de 19de eeuw de Hongaarse Raad en de koningen naar Boedapest verhuisden, verloor Bratislava veel van z'n grandeur.

Tot 1918 leefden er vier etnische groepen in de stad, ieder met zijn eigen taal en cultuur: Duitsers, die voornamelijk tot de gegoede burgerij behoorden; Hongaren, veelal adellijken en gewone burgers; Slowaken, meestal de arbeiders; en Joden, die zich vanaf de 19de eeuw vrij mochten vestigen maar veelal tot de armeren behoorden. In 1918 telde de stad 75.000 inwoners.

SLOWAAKSE STAD

Het einde van de Eerste Wereldoorlog betekende voor Bratislava een nieuw begin in het jonge land Tsjechoslowakije. In de eerste plaats kreeg de stad officieel de naam Bratislava – in plaats van Pressburg (Duits) of Poszony (Hongaars) – en verder werd hij langzaam maar zeker geheel Slowaaks. In het interbellum waren het vooral Hongaren die wegtrokken, na de Tweede Wereldoorlog moesten de Duitsers het veld ruimen en maar heel weinig Joden keerden terug uit de kampen.

In de Tweede Wereldoorlog is er materieel vrijwel niets vernietigd. Bombardementen werden met name op fabrieken in de omgeving uitgevoerd. De grootste uiterlijke verandering vond plaats onder het communisme. De stad breidde zich fors uit en dorpen in de omgeving werden door de vaak

Ontspannen tussen de betonblokken.